

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ, АРХЕОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ

**ВПЛИВ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ НА ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ
СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ДЕРЖАВИ В ЄВРОПІ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу
07-442 групи
Спеціальності 032 Історія та археологія,
Гаврилюк Тетяна Сергіївна

Керівник
к.і.н., доцент Бойков О.Ю.

Рецензент
Камінська О. А. к.і.н., доцентка кафедри
загальноправових та
соціально-гуманітарних
дисциплін Херсонського факультету
Одеського державного університету
внутрішніх справ

Івано-Франківськ 2024 рік

ЗМІСТ

Вступ.....	
1. Теоретичні аспекти формування середньовічної держави.....	
1.1 Основні риси та характеристики середньовічної державності.....	5
1.2 Взаємодія церкви та держави в історії.....	9
1.3 Роль релігійних інституцій у становленні і розвитку політичних утворень.....	10
2. Католицька церква в середньовіччі.....	
2.1 Структура та ієрархія церковних інститутів.....	14
2.2 Роль папства в політичних процесах.....	16
2.3 Вплив католицької церкви на соціокультурний розвиток середньовіччя.....	19
3. Взаємодія католицької церкви та держав в середньовіччі.....	
3.1. Політична легітимація влади через релігійні інституції.....	22
3.2 Конфлікти та співпраця церкви та держави.....	24
3.3 Роль католицької церкви в закладанні освітніх та культурних установ.....	26
4. Вплив католицької церкви на правові та соціальні аспекти середньовічної держави.....	
4.1 Церковне право та його вплив на законодавство.....	30
4.2 Соціальна доктрина католицької церкви та її вплив на соціальну структуру.....	32
Висновки.....	
Список використаної літератури	
Додатки.....	

Епоха середньовіччя, що охоплює приблизно період від V до XV століття, в історії Європи визначалася низкою складних подій, серед яких ключовими були формування державності та релігійні трансформації. У цьому контексті, роль католицької церкви стала неабияк важливою в процесах становлення середньовічної держави. Здійснюючи своєрідний синтез релігійного та політичного впливу, церква відіграла ключову роль у формуванні та утриманні соціально-політичної структури суспільства. У світлі історичних подій середньовіччя, католицька церква виступала не лише як релігійна установа, а й як важливий політичний та соціокультурний актор. Її вплив на формування середньовічних держав був надзвичайно суттєвим, оскільки церква контролювала значну частину земель та володіла величезним авторитетом серед населення. Також важливо зазначити, що вплив католицької церкви не завжди був однозначним та однаковим у всіх регіонах Європи. Існували різні течії та фракції в церковному устрої, а також взаємодія з місцевими владарями чи феодалами, що формували специфічний контекст для розвитку політичних та соціокультурних процесів.

Актуальність дослідження. Актуальність даного дослідження полягає в необхідності розкриття ролі католицької церкви у формуванні середньовічних держав в Європі. Розуміння взаємозв'язків між католицькою церквою та середньовічними державами може пролити світло на проблеми, пов'язані з релігійною та політичною ідентичністю. Зрозуміння того, як ці дві сфери взаємодіяли у минулому, допоможе краще розуміти сучасні дискусії щодо відносин між релігією та державою.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є роль католицької церкви в середньовічній Європі.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є вивчення взаємовідносин католицької церкви і середньовічних держав, її вплив на політичні, економічні та соціокультурні процеси в цей період.

Мета дослідження. Метою дослідження є розкриття ключових аспектів взаємодії католицької церкви із формуванням середньовічних держав, виявлення її впливу на політичні, економічні та культурні процеси того часу.

Джерельна база роботи. Джерельною базою роботи слугуватимуть хроніки, листування церковних діячів, Папські булли та документи, Історичні хроніки та літописи, Археологічні знахідки та матеріальна культура, які висвітлюють роль католицької церкви у середньовічній Європі.

Історіографія питання. Аналіз історіографії зазначеної теми дозволить визначити попередні дослідження, встановити тенденції розвитку досліджень та визначити невивчені аспекти, які можуть бути важливими для даного дослідження. Деякі історики відзначають домінуючу позицію церкви в суспільстві та політиці, інші аналізують взаємовідносини церкви з феодалською аристократією, а деякі зосереджуються на впливі церковних законів та доктрин на становлення правових інститутів держави.

Практичне значення дослідження. Результати дослідження можуть бути використані при підготовці до різноманітних заходів з історичної тематики.

Загальний обсяг роботи. Складається з 4 розділів та 11 підрозділів. Загальна кількість сторінок в роботі 40.

1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ДЕРЖАВИ

1.1 Основні риси та характеристики середньовічної державності

Середньовічна державність в Європі визначалася рядом особливих рис і характеристик, які віддзеркалювали суспільний і політичний ландшафт того часу. В основі середньовічної держави лежала феодална система, яка базувалася на взаємних відносинах між феодалами (землевласниками), васалами (землевласницькими воїнами, які віддали присягу феодалу) і селянами (землекористувачами).

Феодална система - це соціально-економічна та політична система, яка була характерною для середньовічної Європи та інших регіонів у період від приблизно 9 до 15 століть. Ця система базувалася на взаємовідносинах між феодалами, які були власниками землі, і кріпаками, які обробляли цю землю.

Феодали були власниками великих земельних наділів, відомих як феодалні володіння або ленди. Вони могли надавати ці землі в оренду васалам у вигляді фіефу.

Васали, отримуючи фіеф від лендлорда, зобов'язувалися віддавати йому послуги, які можуть включати військовий захист, відповідь за судову владу та інші види підтримки. Феодалні володіння можуть бути поділені на менші частини, які лендлорди віддали в оренду своїм васалам. Васали, з свого боку, можуть бути лендлордами для інших васалів.

Феодали зазвичай укладали між собою взаємні договори, що передбачали обов'язки та права кожної сторони. В цій системі взаємної підтримки васали забезпечували своїх лендлордів військовими силами, а лендлорди надавали своїм васалам захист та вплив.

Феодална система була побудована на принципі ієрархічної організації, де лендлорди мали вищий статус та більшу владу, ніж їхні васали. Ця ієрархія пронизувала всі сфери життя середньовічного суспільства. Кріпаки були прив'язані до землі та обов'язкові виконувати працю на землі свого лендлорда. Вони були позбавлені власності та особистої волі, і їхні права та свободи були сильно обмежені.

Феодальна система, що була в основі середньовічної державності, визначалася розподілом влади між великими феодалами та монархом. Великі феодали обіцяли вірність монарху та надавали йому підтримку в обмін на землі та захист. Цей обмін обов'язків та владних повноважень формував складну систему взаємозв'язків.

Середньовічна державність влаштувалася за принципом феодальної системи. Влада була розділена між великими феодалами, які обіцяли вірність монарху або вищому феодалу в обмін на власні землі та захист. Монархія була часто слабкою, а суверенітет і реальна влада розподілялись між феодалами.

Більшість середньовічних держав були характеризовані децентралізованою владою. Монархія могла мати обмежені повноваження, а феодали часто володіли значною автономією на своїх територіях. Одночасно з цим існували спроби владарів утверджувати централізовану владу для зміцнення держави.

Середньовічна державність характеризувалася децентралізованою владою, де феодали часто мали велику автономію. Монарх мав обмежені повноваження, а феодали володіли значною автономією на своїх територіях. З одного боку, це сприяло розвитку різноманітних культур і традицій, а з іншого – створювало потенційні конфлікти та проблеми централізації влади.[10, с.6-18]

Суспільство середньовіччя було розділене на стани: дворянство, духовенство та селянство. Державна влада була розподілена між різними феодалами, князями або королями, які контролювали свої території і встановлювали правила та закони на них. Кожен феодал був своєю мініатюрною владою.

Феодали віддали присягу своєму сеньорові або князю, обіцяючи йому вірність та військову допомогу в обмін на землю або інші блага. Хоча феодальна система була розподіленою, деякі королі та князі змагалися за централізацію влади, щоб збільшити свій контроль над територією та ресурсами. Селяни зобов'язані були працювати на землі феодалів, виплачувати податки та виконувати інші обов'язки у межах феодального ладу.

Кожен стан мав свої особливості, права та обов'язки. Це розділення визначало доступ до політичної влади та соціальні можливості. Стани були не тільки

економічними класами, а й соціально-політичними формаціями, що впливали на формування політичних інститутів.

Католицька церква відігравала ключову роль у легітимізації влади та формуванні ідеології. Монархи та феодали часто визнавали папу Римського як вищий духовний авторитет, що надавало їхнім діям святості та легітимізації перед суспільством.

Правова система середньовічної держави була різноманітною та неоднаковою в різних регіонах. Право базувалося на феодалських традиціях, звичаях та релігійних догматах. Велика частина правових норм формувалася на основі рішень феодалських судів та звичаєвого права. Середньовічні держави зазвичай мали низький рівень розвитку у порівнянні з сучасними державами, що обмежувало їх потенціал для економічного, наукового та культурного зростання.

Середньовіччя було періодом постійних конфліктів та війн. Держави змагалися за території, ресурси та владу. Феодалізм та територіальна фрагментація часто призводили до конфліктів між державами та внутрішніх суперечностей.

Відсутність сучасних технологій та інфраструктури обмежувала мобільність людей та комунікації між різними частинами держави. Це часто призводило до ізольованості окремих регіонів та ускладнювало управління централізованою владою.

Середньовічні держави часто характеризувалися значним розривом у рівнях багатства, влади та соціального статусу між елітою (феодалами, духовенством) і звичайним населенням (селянами, ремісниками). Більшість селян були кріпаками, що означало, що вони були прив'язані до землі і не могли вільно переходити від одного феодала до іншого.

Основним джерелом багатства та влади була земля. Володіння землею давало феодалам контроль над селянами, а також забезпечувало їх економічну базу. Закони та правила відрізнялися в залежності від місцевої влади, що ускладнювало судовий процес та забезпечення справедливості.

В залежності від конкретної держави та владаря, можливі були як випадки релігійної толерантності, так і серйозні переслідування представників інших віровчень.

Хоча середньовічна державність була переважно сільською, протягом середньовіччя розвивалися міста як центри торгівлі, ремесла та культури. Міське населення мало певну ступінь автономії та самоврядування.

В середньовічній державі існувала сувора ієрархія соціальних класів. Вона зазвичай складалася з князів, феодалів, духовенства, лицарів та селян. Кожен клас мав свої права, обов'язки і привілеї. У спадщину передавалися не лише землі, але й політична влада, титули та інші привілеї. Наслідування здійснювалося переважно по мужній лінії. Велике значення приділялося символіці та ритуалам, які підтримували легітимність влади. Коронації, турніри, обряди та інші церемонії мали важливе значення для підтримки соціального порядку.

У більшості випадків відсутність уніфікованої мови чи писемності ускладнювала комунікацію між різними частинами держави та зберігала культурні різноманіття.

Християнство впливало на всі аспекти життя середньовічного суспільства, від законів і моральних норм до культурних виявів і мистецтва. Церква відігравала велику роль у формуванні моральних цінностей та норм поведінки.

Жінки зазвичай були відповідальні за управління домашнім господарством, вихованням дітей та підтримкою сімейного благополуччя, хоча їхні права та можливості були значно обмежені в порівнянні з чоловіками.

В середньовічній державі велике значення приділялося встановленню та підтриманню соціальних, політичних і економічних зв'язків з іншими державами та феодалними лордами. Дипломатичні відносини, шлюби між родами, альянси та торгівля були важливими елементами зовнішньої політики. Феодали та лицарі віддавали перевагу військовій службі, що включала в себе обов'язок обороняти свою землю та віддавати вірність своєму сеньорові у військовій справі. Більшість населення середньовічної держави займалася

сільським господарством, а їхній успіх часто залежав від природних умов, таких як клімат, ґрунти та доступ до води для зрошення.

1.2 Взаємодія церкви та держави в історії

У середньовіччі багато держав формували свою ідентичність та легітимність в основному через релігійний контекст. Прикладом може слугувати взаємодія Католицької церкви з королями Франції. Коли Людовик IX був коронований в XIII столітті, він шукав підтримку церкви для підвищення своєї легітимності та авторитету. Угода між королем та церквою надавала вигоду обом сторонам: церква отримувала вплив на політичні рішення, а король отримував божественний бенефіціум. Церква впливала на формування політичних рішень через легітимізацію влади.

Наприклад, ідея "божественного права короля" була популярною у багатьох середньовічних державах. Католицька церква надавала своє благословення владареві, що робило його правління більш прийнятним для суспільства. Церква також використовувала свій вплив, щоб сприяти або заперечувати певні політичні рішення. Церковні документи, такі як були та булли папи, визначали велику кількість аспектів життя середньовічного суспільства. Ці документи регулювали не лише релігійні питання, але і політичні відносини. Наприклад, була Григоріанська реформа, яка оновила церковну організацію та мала вплив на політичні структури країн. [10, с.40-77]

Церковні суди грали важливу роль у підтримці політичної стабільності, вирішуючи конфлікти та суперечності між владарями та іншими державними посадовцями. Рішення церковних судів часто вважались остаточними та обов'язковими для виконання. Це сприяло підтримці порядку та покращенню стабільності в суспільстві.

Інквізиція, організована Католицькою церквою, є одним з яскравих прикладів взаємодії церкви та держави в середньовіччі. Її завданням було виявлення, переслідування та знищення тих, хто вважався "єретиками" або загрозою

духовному порядку. Це служило не лише релігійній, але й політичній меті у забезпеченні єдності влади та збереженні соціальної стабільності.

Церква часто намагалася впливати на зовнішню політику держав через свої дипломатичні зусилля. Такі спроби включали в себе медіацію у конфліктах, формування союзів та вплив на міжнародні договори. Наприклад, папа Римський міг використовувати свій авторитет для врегулювання конфліктів між державами.

Також впливала на формування законів і соціальних структур через свої нормативні документи та канонічне право. Наприклад, встановлення шлюбу, сімейні відносини, стосунки між станами суспільства регулювалися церковними принципами та законами.

Взаємодія церкви та держави в історії середньовіччя була багатогранною та визначала багато аспектів суспільного життя. Церква використовувала свій вплив для легітимізації влади, управління суспільством, формування законів та участь у міжнародних відносинах. Однак ця взаємодія також призводила до конфліктів та пошуку балансу між духовною та світською владою.

1.3 Роль релігійних інституцій у становленні і розвитку політичних утворень

Релігійні інституції грали ключову роль у формуванні легітимності політичної влади. Віра в божественне походження владарів і їхнє право на владу, визнане релігійними лідерами, забезпечувало стабільність та підтримку соціального порядку. Монархи та інші правителі шукали благословення у релігійних авторитетів, що робило їхнє правління більш прийнятним для населення.

Інституції вносили свій внесок у формування законів та правових систем. Католицька церква, наприклад, розробляла канонічне право, яке визначало норми моралі та етики, а також регулювало церковні та світські справи. Вплив релігійних законів на світське законодавство визначав структуру і норми

правопорядку. Також брали участь у формуванні політичних інститутів, таких як монархія, феодалні структури чи республіканські утворення.

Вони впливали на номінації вищих посадовців, давали поради правителям та забезпечували підтримку влади через моральне легітимізування. Вони визначали соціальні відносини та роль різних суспільних груп. Система станів, яку активно підтримувала церква, надавала юридичні, економічні та соціальні привілеї різним класам. Це впливало на політичну стабільність та ієрархію в суспільстві. Релігійні інституції забезпечували моральну легітимацію влади через пропаганду та підтримку релігійних цінностей. Правителі використовували релігійні символи та ідеологію для підвищення своєї авторитетності серед населення. Ще брали участь у міжнародних відносинах, служачи посередниками в конфліктах, медіаторами у договорах та фасилітаторами міжнародної співпраці. Папа Римський часто використовував свій авторитет для вирішення міжнародних конфліктів та укладання мирних угод. Релігійні розбрати можуть призводити до великих соціальних та політичних змін, а вплив церкви на події може визначати майбутнє політичне устрою.

Роль релігійних інституцій у розвитку демократії була двозначною. З одного боку, церква може підтримувати концепції справедливості та гідності, що сприяє розвитку демократичних цінностей. З іншого боку, у нерідко релігійні інституції можуть виступати за авторитарні підходи та обмеження демократичних процесів. [8, с.4-20]

Важливим аспектом впливу релігійних інституцій на політику є ставлення до релігійної свободи та прав релігійних меншин. Релігійні інституції можуть виступати як захисники та пропагандисти релігійної свободи, або, навпаки, підтримувати домінуючі релігійні групи, обмежуючи права меншин.

Релігійні інституції можуть мати великий вплив на економіку та соціальну політику. Вони можуть підтримувати концепції соціальної справедливості, допомагати бідним та вразливим, але також впливати на певні моральні стандарти, що визначають економічні та соціальні питання.

У деяких випадках релігійні інституції можуть використовувати свій вплив для утримання влади, підтримуючи той чи інший режим чи політичну еліту. Це може призводити до тоталітарних тенденцій або обмежень свободи слова та вираження.

Релігійні інституції впливали на політичні утворення на різних рівнях, визначаючи легітимність влади, формування законів, регулювання соціальних структур, участь у міжнародних відносинах та вплив на розвиток демократії. Взаємодія релігійних інституцій з політичними утвореннями була складною та має різні виміри в історії різних націй та епох.

Церква та держава часто зіштовхувалися у конфліктах стосовно контролю за владою та автономії. Наприклад, конфлікт між папою та імператором у Священній Римській імперії, відомий як "папська імперія", став суцільним конфліктом, де папа та імператор боролися за контроль над церковною та світською владою в Європі. Ці конфлікти іноді призводили до політичних криз та навіть війн, таких як Конфлікт між Григорієм VII та Генріхом IV.

Одним з проявів взаємодії церкви та держави було коронування монархів та інших правителів церковними діячами, що підкреслювало їхню легітимність та божественне право на владу.

Церква часто збирала податки та отримувала фінансову підтримку від світських владарів, що впливало на їхні взаємовідносини та вплив церкви на політику та економіку.

Церква виступала як ключовий регулятор соціальної поведінки та моральних норм у середньовічному суспільстві, впливаючи на законодавство, судову систему та загальні соціокультурні практики.

Взаємодія церкви та держави також може виявитися у формі релігійних війн та реформаційних рухів, які вплинули на політичну картину та соціальні структури у середньовічній Європі.

Церква часто використовувалася для легітимізації влади світських правителів. Коронування правителів церковними діячами та публічні обряди, пов'язані з

державними подіями, мали на меті підкреслити божественне право правителів на владу та їхню співпрацю з церквою. [6, с.80-90]

Вона володіла великим впливом на суспільство через свою здатність застосовувати церковні санкції, такі як екскомунікація, що призводила до відокремлення людини від церковних обрядів та спільноти.

Церква відігравала важливу роль у розвитку освіти та науки. Монастирські школи та університети, засновані церковними установами, були основними центрами освіти та інтелектуального розвитку у середньовічній Європі.

Влада церкви супроводжувалася впливом на духовність та релігійні практики. Церковні обряди, молитви та релігійні звичаї пронизували всі аспекти життя середньовічного суспільства, від народження до смерті.

Церква забезпечувала різноманітні соціальні послуги та здійснювала благодійність, допомагаючи бідним, хворим та потребуючим. Ці діяльності сприяли зміцненню впливу церкви та її позитивному іміджу серед народу.

Вона виступала як моральний авторитет, сприяючи формуванню культурної ідентичності та цінностей середньовічного суспільства. Її вплив на мистецтво, літературу та архітектуру також був значним.

2. КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА В СЕРЕДНЬОВІЧЧІ

2.1 Структура та ієрархія церковних інститутів

Найвищим духовним лідером Католицької церкви був папа Римський. Він служив як об'єднувач вірян і має під собою Курію – апарат Ватикану, що включає різні відділи і агентства, такі як архів, конгрегації та трибунали. Папа, як верховний авторитет, приймав рішення з питань віри та моралі, а Курія виконувала його вказівки та управляла адміністративними справами Церкви. У середньовічній Європі структура та ієрархія церковних інститутів були досить складними та ієрархічними, а церква відігравала значну роль у всіх сферах суспільства. Ось основні елементи цієї структури:

Папство (Папа та Курія):

Папа: Як голова Римської католицької церкви, папа вважався найвищим духовним авторитетом у середньовічній Європі.

Курія: Центральна адміністративна структура папства, що включала кардиналів та інші високопоставлені духовні особи, які допомагали папі у керуванні церквою.

Архиєпископства та єпископства:

Архиєпископи та митрополити: Це вищі єпископи, які керували архієпархіями та митрополіями, відповідно.

Єпископи: Локальні духовні лідери, які керували єпархіями (діоцезами) та мали певну автономію у своїх областях.

Монастирі та абатства:

Абати та абатиси: Керівники монастирів та абатств, які зазвичай мали великий вплив як духовні та економічні лідери.

Клірикат (духовенство):

Священики та диякони: Займалися обрядами, проповідями та допомагали управляти парафіями.

Монахи та черниці: Люди, які обрали монашеский шлях життя та присвятили себе релігійній службі. Вони могли бути членами орденів або монастирів.

Синоди та церковні ради:

Органи, які збирали представників церковних інститутів для обговорення релігійних та догматичних питань.

Ця ієрархічна структура дозволяла церкві керувати релігійними справами, впливати на політику та соціальні питання, а також забезпечувати моральне та духовне керівництво для середньовічного суспільства.

Папа Римський, як верховний представник Церкви, володів безперечним авторитетом. Він виконував різні функції: був духовним лідером, урядовцем, суддею, медіатором у конфліктах та обранцем великих духовних питань. Його слово мало вагу не лише в релігійних питаннях, але і в суспільно-політичному контексті. [2, с.15-40]

Колегіум кардиналів – це вищий радник папи, який обирається папою та слугує радою під час важливих рішень. Кардинали мали значний вплив на обрання нового папи під час конклаву, а також брали участь у вирішенні ключових питань, пов'язаних з життям Церкви.

Колегіум кардиналів відігравав ключову роль у виборах нового папи. Під час конклаву кардинали обирали нового папу. Цей орган створював внутрішню динаміку влади та визначав нового лідера християнського світу.

Церковна ієрархія включала архієпископів та єпископів, які керували діоцезами та єпархіями. Ці вищі посадовці мали важливу роль у веденні обрядів, навчанні та нагляді за духовними потребами вірян. Клер включав священників, чернецький орден та інші духовні групи, які служили прихожанам у різних сферах. [8, с.30-35]

Архієпископи та єпископи відповідали за керівництво діоцезами – адміністративними одиницями Церкви. Вони були важливими фігурами для своїх паств та виконували різні обов'язки, включаючи ведення обрядів, духовне навчання та вирішення конфліктів.

Монастирі грали важливу роль у середньовічному християнстві. Монахи та черниці віддавали своє життя молитві та служінню, займалися благодійною діяльністю та зберігали знання. Чернецькі ордени, такі як домінікани та

францисканці, виконували завдання місіонерів, проповідували віру та здійснювали гуманітарну допомогу.

Релігійні ордени, такі як домінікани та францисканці, здійснювали місіонерську діяльність та пропаганду віри. Вони активно включалися в соціальні та гуманітарні справи, надавали допомогу бідним та хворим, а також зберігали культурні цінності.

Монастирі виконували важливі функції у середньовічному суспільстві. Вони були центрами духовного розвитку, освіти та зберігання знань. Монахи та черниці служили прикладом покладеного життя та вносили великий внесок у соціально-гуманітарну сферу.

Священики були найближчими до вірян і обслуговували парафії – основні місця християнського богослужіння та спільноти. Вони відповідали за ведення мес, надання sacramентів та духовне керівництво. Парафіяльна структура дозволяла церкві долучати місцеве населення до релігійної спільноти. Священики та парафії є основною ланкою між церковними інститутами та вірянами. Священики проводили богослужіння, надавали sacramенти, давали духовні поради та служили посередниками між вірянами та владою Церкви.

2.2 Роль папства в політичних процесах

У середньовічній Європі папство відіграло надзвичайно важливу роль в політичних процесах, впливаючи на події у країнах та національні відносини. Папська влада в середньовіччі була не лише духовною, але й світською. Папа Римський мав значний вплив на політичні та територіальні питання, визначаючи кордони держав, роблячи анатели та надаючи легітимність правителям. Це дозволяло папству брати участь у формуванні політичної карти Європи та впливати на рішення важливих політичних питань. Папа вважався не лише головою церкви, але і моральним авторитетом для всіх християнських народів Європи. Його визнавали як святого обличчя та місцевого представника Христа на землі. Папство сприяло централізації влади в Європі, оскільки воно

виступало як центральний орган управління для всіх католицьких країн. Папська курія контролювала багато аспектів діяльності церкви та суспільства.

Папство відіграло ключову роль у спонуканні та організації хрестових походів, що були важливим елементом політичної стратегії Церкви. Папи видали багато булл та закликів, надаючи своє благословення та обіцяючи духовні вигоди тим, хто взяв участь у походах. Наприкінці середньовіччя папська влада стикалася з конфліктами зі світськими правителями. Ці конфлікти знаменувалися політичними та релігійними напруженнями. Папство виступало у ролі медіатора в розв'язанні міжнародних конфліктів. Папи здійснювали посередництво між різними державами, допомагали у вирішенні територіальних конфліктів та конфліктів між правителями. [2, с.3-15]

Папство видає папські булли – офіційні документи, що містять папські рішення та постанови. Булли можуть визначати права та привілеї церкви, надавати визнання королівським династіям чи регулювати внутрішні справи держав. Деякі папські булли навіть визначали кордони між державами. Булла "Унам санктам," видана папою Боніфацієм VIII у 1302 році, є прикладом висловлення папської доктрини про верховенство папи в суспільстві. Вона стверджувала, що папа – верховний авторитет над всім духовним і світським життям.

Деякі папи-реформатори активно впливали на політичні процеси в Європі. Наприклад, Григорій VII розпочав реформу, що спрямовувалася на збереження інтегритету церковної влади та розділення світської та духовної влади.

Папство взяло участь у багатьох важливих політичних подіях, таких як хрестові походи, договори міжнародного характеру, медіація в конфліктах між державами та сприяння міжнародному порозумінню. Папи використовували свій авторитет для вирішення конфліктів

Інквізиція, організована папством, мала великий вплив на політичні процеси. Вона визначала, хто вважався єретиком, та втручалася у справи країн, переслідуючи та викликаючи на суд тих, кого вважала загрозою духовному порядку. Це було інструментом контролю за політичною стабільністю.

Папство було інтегральною частиною культурного та освітнього життя середньовіччя. Папи сприяли розвитку освіти через підтримку університетів, бібліотек та шкіл. Культурні інновації та розквіт архітектури також частково приписувалися підтримці папства.

Папство надавало підтримку феодальній системі, визначаючи світських правителів та допомагаючи у встановленні їхньої влади. У свою чергу, світські правителі визнавали папську владу та підтримували її вплив у своїх державах. Папство відіграло важливу роль у легітимації влади світських правителів, надаючи їм божественний сан і підтримку. Крім того, папство втручалось у міждержавні відносини, визначаючи альянси, мирні угоди та конфлікти між різними країнами та монархіями. [12, с.23-26]

Папство було важливим фактором у формуванні культурної ідентичності європейського суспільства. Папська літургія, обряди та традиції впливали на мистецтво, літературу та архітектуру середньовічної Європи, сприяючи формуванню спільного культурного простору.

Папство використовувало свій авторитет для пропаганди ідеї хрестових походів, які мали на меті визволення Святих місць від мусульманського владарювання. Ці походи були важливими для мобілізації релігійного і військового потенціалу Європи та підтримки папської політики. Папство виступало як посередник у формуванні міжнаціональних альянсів та союзів між різними країнами та династіями. Це допомагало у забезпеченні стабільності та безпеки у регіоні, а також у зменшенні ризику війни.

Папство виступало ініціатором реформ у церкві та суспільстві, таких як Григоріанська реформа, спрямована на боротьбу з корупцією та недисциплінованістю духовенства, а також реформи в області правосуддя та соціальних питань.

2.3 Вплив католицької церкви на соціокультурний розвиток середньовіччя

Католицька церква в середньовіччі відіграла визначальну роль у соціокультурному розвитку, багато аспектів якого були пронизані релігійними ідеями та церковними цінностями. Вона була одним з головних спонсорів освіти в середньовіччі. Монастирі виконували роль освітніх центрів, де монахи та черниці навчались та викладали. Папи сприяли створенню університетів, що стали осередками інтелектуального та духовного розвитку.

Церква в середньовіччі була центром релігійних обрядів та культової діяльності. Меси, релігійні обряди та свята визначали календар та ритм життя середньовічного суспільства.

Церква впливала на формування цінностей та моральних стандартів через свою релігійну практику. Вчення церкви про добро і зло, справедливість та милосердя стали невід'ємною частиною світогляду середньовічних людей. Сповідь та моральні настанови, встановлені церквою, визначали поведінку вірян у різних сферах життя. Вона сприяла розвитку освіти, зокрема через заснування та підтримку монастирських та кафедральних шкіл. Роль церкви у створенні та розвитку університетів сприяла поширенню наукових знань, філософії та літератури. [1, с.10]

Церква була важливим патроном мистецтва та архітектури. Катедрали та церкви слугували не лише для релігійних обрядів, але і як вираз мистецтва, в якому втілювалися релігійні та культурні цінності. Фрески, вітражі та скульптура стали засобами вираження християнських тем та ідей. Також, виконувала важливу роль у соціальній сфері, розвиваючи соціальну солідарність через харитативну діяльність. Монастирі та ордени забезпечували допомогу бідним, хворим та потребуючим, сприяючи формуванню соціально відповідального підходу.

Монастирі виконували функцію бібліотек та архівів, зберігаючи і передаючи знання поколінням. Копіювання та розширення рукописів, проведення перекладів класичних творів, а також створення університетів, де вивчались антична філософія та наука, відбувалося під активною участю церковних інституцій. Католицька церква впливала на формування соціальної

стратифікації, враховуючи релігійний статус та відношення до церкви. Клірикат, який включав священників, єпископів та монахів, мав особливий статус і вплив у суспільстві. Монархи та аристократи сприймалися як покровителі церкви і отримували підтримку та легітимність від неї.

Церква була центром культурного обміну та поширення знань у середньовіччі. Монастирі та місіонери здійснювали місії в різних країнах, пропагуючи християнство, а також здійснюючи зберігання та трансляцію античних та середньовічних текстів, сприяючи таким чином розвитку освіти та культури.

Також католицька церква сприяла поширенню латинської мови як засобу комунікації та освіти. Більшість церковних текстів, обрядів та документів були написані латиною, що сприяло збереженню цієї мови як мови освіти та культури в Європі протягом середньовіччя. Ще церква була головним замовником архітектури та мистецтва в середньовіччі. Кафедральні собори, абатства та інші церковні споруди відображали велич та багатство церкви. Мистецтво середньовіччя було сильно вплинуте релігійними темами та символікою.

Монастирі відігравали важливу роль у розвитку сільського господарства, впроваджуючи нові технології та методи обробітку землі. Монастирські господарства стали центрами аграрного розвитку та допомагали підтримувати економічну стабільність в суспільстві. Католицька церква впливала на формування соціальних цінностей та моральних норм у середньовічному суспільстві. [8, с.77]

Церква впливала на моральність та етику середньовічного суспільства, визначаючи прийнятні та неприйнятні форми поведінки. Наприклад, розвиток ідеї гріху та покаяння визначав норми поведінки та сприяв формуванню моральної свідомості у вірян.

Католицька церква зберігала та передавала культурну спадщину через обряди, традиції та святині. Монастирі та абатства були центрами культурного життя, де зберігалися і розвивалися літературні, музичні та інші мистецькі традиції.

Вона сприяла соціальній мобільності через освіту та виховання. Школи, університети та монастирі надавали можливості для здобуття знань та підготовки до різних професійних сфер, що сприяло соціальному піднесенню. Католицька церква зберігала та розвивала мистецтво та архітектуру у середньовіччі, що відображалося у створенні величних кафедрал, соборів, церковних живописів та скульптур. Ці твори мистецтва не лише служили для відзначення величі Бога, а й впливали на естетичні стандарти суспільства.

3. ВЗАЄМОДІЯ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ТА ДЕРЖАВ В СЕРЕДНЬОВІЧЧІ

3.1 Політична легітимація влади через релігійні інституції

В середньовіччі важливою складовою влади було її легітимація, а церква виступала важливим інструментом у цьому процесі. Теорія божественного правління стверджувала, що монарх або інший правитель є представником божества на землі, отримавши легітимацію від Бога через церковних представників. Це сприяло формуванню образу правителя як владаря, що отримав своє право на владу від вищих сил. Політична легітимація влади через релігійні інституції в середньовічній Європі була надзвичайно важливою і відбувалася за допомогою кількох ключових механізмів: Було розповсюджене вірування в те, що правителі отримали свою владу від Бога. Ця ідея була підкріплена духовними лідерами, зокрема представниками церкви, які заявляли, що влада монарха є наданою Богом, і вони повинні служити його волі.

Коронація правителів церковними лідерами, зокрема папою або вищими представниками клеру, підкріплювала їхню легітимність. Цей акт символізував прийняття правителем своєї влади від Бога та від церкви.

Правителі часто надавали значні пожертви церкві або фінансували будівництво церковних споруд. Це відображалось як знак їхньої підтримки церковної влади та було одним із способів отримання легітимності. Правителі здійснювали співпрацю з церковними лідерами у різних сферах, таких як законодавство, освіта та міжнародні відносини. Це допомагало зміцнювати їхню позицію та легітимність перед суспільством. Правителі часто надавали підтримку церковним воїнам, таким як тевтонські лицарі або тамплієри, які брали участь у війнах та військових операціях на благо церкви. Це сприяло зміцненню їхньої легітимності як захисників християнства та вірних слуг Божих. Ці механізми демонструють, як політична легітимація влади через релігійні інституції в середньовічній Європі була тісно пов'язана з релігійними уявленнями та практиками, що допомагали правителям зміцнювати свою владу та авторитет перед суспільством. [3, с.18-34]

Правителі в середньовіччі використовували релігійні обряди та символічні дії для підкріплення своєї легітимності. Наприклад, участь у церковних обрядах, молитва перед свяченою іконкою чи реліквією, а також відвідування паломницьких місць вважалося свідченням релігійної покірності та прихильності до церковної влади.

Церковна ієрархія використовувала свій авторитет для підтримки правителів та їхніх рішень шляхом моральної підтримки та релігійної легітимації через проповіді, послання та інші засоби комунікації. Церковні лідери використовували святі писання та їхню інтерпретацію для виправдання влади та політичних рішень правителів. Вони пояснювали, що правителі отримали владу від Бога та повинні діяти відповідно до Божих законів.

Створення альянсів та партнерств з папством дозволяло правителям отримувати моральну та політичну підтримку від церкви. У той же час, влада папи як глави католицької церкви надавала йому значний вплив у сфері політики та дипломатії. Правителі забезпечували собі легітимність, контролюючи релігійні установи та інститути. Вони могли впливати на назначення духовенства, фінансування церковних проектів та інші аспекти діяльності церкви для підтримки своєї влади.

Церковні інституції в середньовіччі відігравали важливу роль у розвитку освіти та культури. Монастирі та кафедральні школи були основними центрами освіти, де навчалися майбутні духовні лідери та члени суспільства. Ці установи сприяли збереженню та розповсюдженню знань у галузі літератури, філософії, мистецтва та науки, що впливало на формування культурного обличчя середньовічної Європи.

Військові походи, проведені за відомою релігійною метою, такі як хрестові походи, були засобом утвердження влади та отримання легітимності для монархів та інших правителів. Прихильність до релігійних ідеалів і участь у таких подіях надавали їм моральний авторитет та підтримку від церковних інститутів.

Церковні суди в середньовіччі відігравали важливу роль у вирішенні правових спорів та встановленні моральних норм. Рішення церковних судів мали великий авторитет і нерідко виконувалися суспільством та владою, що сприяло утвердженню легітимності влади через церковні інституції.

Церква в середньовіччі активно сприяла ідеям соціальної справедливості та доброчесності. Вона закликала правителів до додержання моральних принципів у владі, захисту прав людини та боротьби зі злочинністю, що додавало їм легітимності в очах суспільства. [3, с.60]

Церква в середньовіччі часто виступала посередником у вирішенні конфліктів між різними правителями або соціальними групами. Її посередництво та підтримка допомагали зміцнювати легітимність влади та підтримувати мир та стабільність у суспільстві. Церква пропагувала ідею покори та підкорення влади, зокрема у своїх проповідях та теологічних текстах. Це сприяло утвердженню авторитету правителів, які були сприйняті як представники божественної влади. У багатьох регіонах церква успішно інтегрувалася з місцевими традиціями та культурою, що зміцнювало її авторитет та легітимність серед місцевого населення. Підтримка місцевих обрядів та звичаїв також сприяла залученню церкви до суспільних процесів. Церква пропагувала моральність та етичні принципи, які були важливими для підтримки влади та легітимізації правителів. Відповідно до цієї ідеології, влада мала бути використана на благо суспільства та дотримуватися християнських моральних принципів.

3.2 Конфлікти та співпраця церкви та держави

Конфлікти та співпраця між церквою та державою в середньовічній Європі були важливими аспектами політичного та релігійного життя того часу. Вони відображали складні взаємини між цими двома впливовими інституціями, що часто боролися за владу та авторитет. Один із важливих конфліктів між церквою та державою у середньовіччі виник у зв'язку з інвеститурною кризою. Церква та держава часто конкурували за владу і вплив. Це може бути

спростовано на прикладі інвестиції, коли влада визначалася через коронацію церковними лідерами, або питання про авторитет у вирішенні духовних та світських справ. Часто виникали суперечки між церквою та державою щодо податків та фінансів. Церква вимагала фінансової незалежності та податкових пільг, що часом призводило до конфліктів з правлячими класами. Церква мала значний власний земельний фонд, що часто ставало причиною конфліктів з феодалними лордами та монархами, які прагнули контролювати цю власність. Церковні суди та світські суди конкурували за право судити в різних справах, що призводило до конфліктів у сфері правосуддя та визначення закону. Церковні та світські лідери протистояли один одному у питанні, кому належить право номінації та інсталяції владарів. Церква вважала, що це право належить папі, тоді як світська влада виступала за власні номінаційні привілеї.

Конфлікт між папством та імператорською владою, відомий як боротьба Григорія VII та Генріха IV, відобразив суперечності у ролях обох інститутів. Папи ставили під сумнів право імператора та інші владні посади у церкві, вимагаючи повної незалежності церковної влади від світської.

Питання оподаткування та фінансові вимоги церкви стали об'єктом конфліктів між нею та світською владою. Владарі виражали незадоволення щодо великої влади церкви у сфері фінансів та намагалися зменшити її вплив, часто ведучи переговори та конфлікти через розподіл податків та доходів.

Церква активно втручалася в міжнаціональні конфлікти, виражаючи свою підтримку одній стороні чи іншій залежно від церковних інтересів. Це призводило до збільшення напруженості між різними країнами та владарями, а також до конфліктів у середині самої церкви. Секуляризація, тобто передача церковних власностей у світське володіння, спричинила нові конфлікти між церквою та державою. Церковні лідери були проти цього процесу, але світські правителі відстоювали свої інтереси, прагнучи зменшити вплив церкви на політику та економіку. [6, с.88-100]

Незважаючи на конфлікти, існувала також співпраця між церквою та державою в галузі освіти та культури. Університети, школи та бібліотеки,

підтримувані обома інституціями, сприяли розвитку науки та освіти в середньовіччі. Держава часто підтримувала церкву у вирішенні конфліктів, а церква надавала свою моральну та духовну підтримку правителю та його владі. Церква та держава співпрацювали у боротьбі з загрозами для суспільства, такими як інвазії ворожих сил або внутрішні релігійні чи політичні конфлікти. Церква та держава часто співпрацювали у сфері освіти, культури та мистецтва, фінансуючи школи, монастирі, архітектурні споруди та інші культурні проекти.

Церква виступала також як інструмент державної політики в епоху експансії. Колоніальна експансія часто супроводжувалася місійними походами, де представники церкви впливали на місцеве населення, сприяючи залученню нових територій під владу своїх держав. Церковні булли, видані папами, визначали права на володіння та управління територіями. Це може бути джерелом конфліктів між церквою та світською владою, оскільки обидві сторони боролися за контроль над регіонами та ресурсами. Церква використовувала свій вплив у справах дипломатії, укладаючи міжнародні угоди та мирні домовленості. Це може викликати як конфлікти, так і співпрацю, залежно від інтересів церкви та держави. [8, с.55]

Взаємодія католицької церкви та держав в середньовіччі була складною та амбівалентною. Конфлікти виникали через різні погляди на владу, фінансові питання, оподаткування та інші аспекти. Однак співпраця також існувала у галузі освіти, культури та у вирішенні загальних політичних завдань. Взаємодія цих двох інституцій визначала не лише внутрішню структуру країн, але й формувала міжнаціональні відносини та події у середньовіччі.

3.3 Роль католицької церкви в закладанні освітніх та культурних установ

Католицька церква в середньовіччі відігравала важливу роль у розвитку освіти та культури в Європі. Монастирська освіта була одним із основних джерел навчання в середньовіччі, і католицька церква відігравала ключову роль у її розвитку та підтримці. Монастирі були важливими центрами освіти в середньовіччі. У них засновувалися монастирські школи, де монахи та учні

отримували навчання з мов, релігії, літератури та філософії. Монастирі також зберігали та копіювали документи та рукописи, що були важливими джерелами знань. Монастирі були центрами навчання, де монахи та учні отримували освіту. У цих школах викладалися різні предмети, такі як релігія, література, мови, арифметика та музика. Навчання відбувалося на латинській мові, яка була мовою церкви та освіти того часу.

Монастирі мали величезні бібліотеки, де зберігалися рукописи, стародавні тексти та інші документи. Монастирі не лише надавали освіту, але й виробляли та пропагували культурні цінності. У них розвивалася музика, мистецтво, архітектура та інші форми творчості. Наприклад, монастирські хори співали під час богослужінь, а монастирські майстерні створювали релігійні ікони та розписи. Монастирі готували майбутніх духовних лідерів та вчених. Багато відомих церковних діячів та філософів отримали свою освіту у монастирях, де вони вивчали богослов'я та філософію. Монастирі виконували соціальну роль у суспільстві, надаючи притулок бідним, хворим та мандрівникам. Вони також займалися благодійною діяльністю та розвитком сільського господарства, що відіграло важливу роль у економіці середньовіччя. [17, с.47-85]

Католицька церква активно підтримувала заснування та розвиток університетів у середньовіччі. Найвідомішими університетами того часу стали університети в Болоньї, Парижі, Оксфорді та Саламанці. Вони стали центрами наукових досліджень та освіти, де вивчалися різні дисципліни, включаючи теологію, філософію, право, медицину та мистецтво. Багато з перших університетів були засновані з підтримки церковних установ. Наприклад, університети в Болоньї, Парижі, Оксфорді та Саламанці були засновані як католицькі установи. Церква надавала фінансову підтримку та стимулювала розвиток цих університетів. Велика увага приділялася навчанню теології у середньовічних університетах, оскільки це була важлива дисципліна для церковних служителів. Багато з перших курсів університетів були присвячені вивченню біблійних та теологічних текстів.

Університети в середньовіччі сприяли поширенню знань та ідеїстики. Вони стали центрами, де вивчалися різні галузі знань, від теології та філософії до права, медицини та наук.

Університети в середньовіччі вперше впровадили академічні структури, такі як факультети та кафедри, які дозволили організувати навчання та дослідження в різних галузях знань.

Університети стали важливими центрами культурного обміну, де зібралися студенти та вчені з різних країн та культур, що сприяло обміну ідеями та розвитку культурного розмаїття. У цілому, розвиток університетів у середньовіччі відбувався під впливом католицької церкви та сприяв поширенню освіти, науки та культури в Європі.

Церковні установи були сховищами знань у вигляді рукописів та рідкісних книг. Монастирі та кафедральні церкви створювали та утримували бібліотеки, де зберігалися твори античних філософів, біблійні тексти та інші літературні шедеври. Церква виступала патроном мистецтва та архітектури. Багато кафедральних церков та костелів були споруджені як витвори високої архітектури. Фрески, вітражі та скульптура служили не лише релігійним, але й культурним та освітнім цілям. [4, с.40-66]

Церква створювала школи для дітей та молоді, де вони отримували основи грамотності та релігійного виховання. Ці школи мали важливе значення для формування моральних цінностей та культурного розвитку. Церква визначала освітні програми, вводила вивчення теології, філософії та класичної літератури. Монастирі були центрами вивчення та перекладу античних та середньовічних текстів, сприяючи розширенню знань.

Церква відігравала важливу роль у збереженні та відновленні античної культури. Монахи та церковні вчені вивчали та копіювали античні твори, зберігаючи їхню спадщину для майбутніх поколінь.

Церковна місійська діяльність включала також освітні проекти для народів, які переселялися чи знаходили під церковне владарювання. Місіонери

викладали не лише релігійні принципи, але і забезпечували основи грамотності та навчали різних галузях знань.

Церква підтримувала гуманітарні дисципліни, сприяючи розвитку філософії, мовознавства, історії та літератури. Величезний внесок в ці галузі був зроблений завдяки церковним вченим, які збагачували культурний ландшафт середньовіччя.

Церковна інституція відіграла ключову роль у вихованні духовенства та вчених. Монастирі та семінарії надавали освіту для тих, хто обирав духовний шлях. Освідчене духовенство впливало на культурний та освітній розвиток суспільства.

Церква виконувала важливу роль у збереженні та розвитку латинської мови як носія освіти та культури. Монахи та церковні вчені вивчали, перекладали та творили тексти латинською мовою, що сприяло її утриманню як мови науки та літератури. [18, с.20-30]

Церква ініціювала також освітні програми для жінок. Монастирі для монахинь та навчальні заклади, призначені для дочок аристократії, надавали жінкам можливість отримати освіту та розвивати свої таланти.

Роль католицької церкви в закладанні освітніх та культурних установ була значущою для розвитку середньовічного суспільства. Церква виступала патроном науки, зберігала та передавала знання, підтримувала освітні та культурні ініціативи. Її вплив простягався від монастирських шкіл до великих університетів, від бібліотек до архітектурних шедеврів.

4. ВПЛИВ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ НА ПРАВОВІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ДЕРЖАВИ

4.1 Церковне право та його вплив на законодавство

Церковне право, також відоме як канонічне право, в середньовічній Європі мало значний вплив на законодавство та правову систему. Перші канони були сформульовані на Христовому основі церкви. Проте, справжній розвиток церковного права відбувся в середньовіччі під впливом робіт юристів-каноністів, таких як Гратян, Декреталії та Іннокентій III. Церковне право було створене та застосовувалося церковними установами, такими як папа, єпископи та синоди. Ці установи мали великий авторитет у середньовічному суспільстві і впливали на законодавство та правосуддя.

Церковне право встановлювало норми та принципи правосуддя, які використовувалися у церковних судах та судах світських влад. Воно визначало процедури судочинства, покарання за порушення закону та права та обов'язки різних суб'єктів.

Церковне право включало в себе як цивільне, так і кримінальне право. Воно регулювало широкий спектр питань, включаючи власність, контракти, шлюб, сімейне право, злочини та покарання.

У середньовічній Європі церковне право тісно взаємодіяло зі світським правом, іноді навіть перетиналися. Наприклад, церковне право може бути впроваджено у світському праві за домовленістю між церквою та владою або через рішення церковних судів, які мали владу у світських справах. [2, с.4-20]

Церковне право також впливало на культурні та соціальні норми середньовічного суспільства, визначаючи моральні та етичні стандарти, які відіграли важливу роль у формуванні суспільної поведінки та цінностей.

Церковне право складалося з канонів, декретів та рішень єкуменічних та регіональних церковних соборів. Воно регулювало не лише духовні аспекти, а й церковно-державні відносини, шлюб, мораль та інші аспекти життя.

Церковне право мало значущий вплив на законодавство середньовіччя. Монархії та світські владарі взяли на озброєння канонічні норми, враховуючи їх при формуванні своїх законів. Це впливало на правову систему та норми, що регулювали соціальне та економічне життя. Церковне право встановлювало систему церковних судів, які вирішували релігійні, моральні та церковні спори.

Ці суди зазвичай склалися з духовенства та займалися розглядом справ, пов'язаних з канонічними правилами та церковними обрядами. Церковне право містило в собі правила поведінки для духовенства та віруючих, а також визначало догматичні питання віри та обрядів, які мали великий вплив на повсякденне життя людей. В деяких випадках церковне право впливало на світське законодавство та правосуддя через взаємодію між церковними та світськими владами. Наприклад, католицька церква часом впливала на законодавство про шлюб та розлучення, спираючись на канонічне право. У деяких випадках церковне та світське право взаємодіяли та перепліталися. Наприклад, в різних європейських країнах існували спільні установи, які вирішували як церковні, так і світські питання. Церковне право містило в собі широкий спектр нормативних документів та юридичних актів, таких як канони, декрети, булли та інші, які регулювали різні аспекти церковного життя та віри.

Церковне судочинство визначалося канонічним правом і використовувалося для вирішення релігійних та світських справ. Це включало у себе розгляд справ про розлучення, суперечки між духовенством, а також кримінальні справи, пов'язані з розколом або ересею.

Церковне право мало великий вплив на визначення норм шлюбу та сімейного права. Вступ до шлюбу, розлучення та питання спадщини регулювалися канонами церковного права, що визначало норми сімейних відносин та сприяло стабільності церковних та світських сімей. [11, с. 15-33]

Церковне право взаємодіяло з світським правом у сфері кримінальної юстиції. Церковні суди мали владу над духовенством, але також впливали на розгляд кримінальних справ, пов'язаних із суспільним порядком та мораллю.

Церковне право визначало правовий статус духовенства, його права та обов'язки. Це включало в себе питання податків, захисту від суду, а також особливості їхнього правового становища в суспільстві.

Церковне право в середньовіччі визначало норми життя, впливаючи на соціальні та правові аспекти держави. Воно становило важливу основу для

формування законодавства та судочинства, враховуючи релігійні та моральні принципи. [1, с.36-66]

Церковне право часто визначало стосунки між церквою та світською владою. Відносини між папою та монархами, а також між єпископами та феодалами, були часто регульовані церковним правом. Церква і світська влада часом співпрацювали, але також відбувалися конфлікти через питання влади та контролю. Наприклад, боротьба за інвеституру між папою та імператором у Священній Римській імперії була частим спротивом церковного та світського авторитету. Церковне право також регулювало питання власності та економіки. Наприклад, канонічне право встановлювало правила щодо власності церковних майнових фондів та земельних наділів. Церковне право впливало на релігійні та соціальні моральні стандарти середньовічного суспільства. Воно визначало, яким чином люди повинні жити та взаємодіяти один з одним відповідно до християнських цінностей.

4.2 Соціальна доктрина католицької церкви та її вплив на соціальну структуру

Соціальна доктрина католицької церкви в середньовіччій Європі впливала на формування соціальної структури шляхом встановлення моральних норм, підтримки феодальної системи та впливу на владні відносини. Церква впливала на соціальну структуру, сприяючи формуванню ієрархії суспільства. Духовенство та світські лідери часто об'єднували зусилля для створення стабільної соціальної системи, в якій кожен мав своє місце та відповідні обов'язки.

Церква відігравала важливу роль у благодійності та соціальній допомозі. Монастирі та церковні установи створювали лікарні, обідні будинки та інші благодійні установи для надання допомоги бідним та потребуючим.

Церква впливала на освіту та культуру, визначаючи зміст навчання та підтримуючи розвиток мистецтва та науки. Монастирі та університети, підтримувані церковними інституціями, стали центрами знань та освіти.

Церква здійснювала соціальний контроль через встановлення моральних стандартів та накладання санкцій за їх порушення. Духовенство виступало як пастори, спрямовуючи громадян на шлях моральності та дотримання церковних норм. [1, с.55]

Церква визначала гендерні відносини в суспільстві, встановлюючи ролі чоловіків та жінок. Жінки зазвичай виконували підпорядковану роль, але церковні монастирі також надавали жінкам можливість отримати освіту та впливати на суспільні процеси.

Вплив церкви на соціальні аспекти суспільства також виявлявся через взаємодію із світською владою. Церковні інституції брали активну участь у формуванні законів, регулюванні етичних норм та забезпеченні стабільності в суспільстві.

Вплив католицької церкви на соціальні аспекти середньовічної держави був величезним. Церква не лише формувала ієрархію та контроль над моральними стандартами, але і відіграла активну роль у благодійності, освіті та культурному розвитку.

Католицька церква підтримувала феодальну систему, яка була основною соціальною структурою в середньовіччі. Вона виправдовувала ієрархію та нерівність, стверджуючи, що кожен клас має своє місце та обов'язки перед Богом. Католицька церква мала вплив на ідеї про правління та владу. Вона підтримувала концепцію "божественного права", відповідно до якої влада монархів та інших правителів була богонаданою, а церква мала великий вплив на легітимізацію влади. Католицька церква виконувала соціальну діяльність через монастирі та місіонерські організації, надаючи допомогу бідним та незахищеним. Ця діяльність сприяла зміцненню впливу церкви на суспільство та формуванню соціальних структур. Католицька церква встановлювала роль священиків та інших духовних лідерів у соціальних відносинах. Священники були часто визнаними авторитетами в суспільстві, вони надавали поради та підтримку для вірян і грали роль посередників у вирішенні конфліктів. Католицька церква мала значний вплив на культурний та мистецький розвиток

середньовіччя. Вона сприяла будівництву церков, монастирів, соборів та інших релігійних споруд, які стали центрами культури та мистецтва того часу. Католицька церква також була спонсором і патроном мистецтва, літератури та музики, що сприяло розвитку середньовічної культури. Церква грає важливу роль у системі освіти та виховання, встановлюючи норми і засади навчання. Вона засновувала монастирські школи, університети та інші освітні заклади, які допомагали виховувати і навчати молоде покоління, впливаючи на їхні моральні та соціальні переконання. Католицька церква відігравала важливу роль у соціальній допомозі та благодійності. Монастирі та церковні установи надавали допомогу бідним, хворим, вдовам та сиротам, а також забезпечували притулок для безпритульних. Ця соціальна допомога допомагала зменшити соціальну нерівність та підтримувала слабкі шари населення. [9, с.3-10]

Католицька церква також впливала на військову справу в середньовічній Європі. Церковні лідери могли мобілізувати війська для проведення хрестових походів або захисту вірних. Крім того, церква встановлювала етичні норми для ведення війни та регулювала питання міжнародних відносин у зв'язку з військовими конфліктами.

Католицька церква також впливала на соціальну мобільність та занятість у середньовічному суспільстві. Вона пропагувала ідею покори та вірності у виконанні своїх соціальних обов'язків, що відображалось в різних сферах занять, включаючи ремесла, сільське господарство та торгівлю.

Католицька церква встановлювала стандарти сімейних відносин та структуру, що впливало на розподіл ролей та обов'язків між чоловіками, жінками та дітьми у сім'ях. Вона сприяла утвердженню ідеалів сімейного життя, відповідальності батьків та виховання дітей.

Католицька церква мала значний вплив на мистецтво та архітектуру середньовічної Європи. Величні католицькі кафедральні собори, монастирські церкви та монастирі слугували не лише місцями релігійного культу, але і центрами мистецької та архітектурної експресії. Католицька церква віддавала велику увагу релігійному образотворчому мистецтву, зокрема іконопису,

скульптурі та вітражному мистецтву, що сприяло створенню шедеврів мистецтва середньовіччя.

Католицька церква відігравала важливу роль у формуванні ідентичності та культурного образу середньовічного європейського суспільства. Церковні обряди, свята та символи, а також католицькі значимі постаті та події, впливали на формування спільної культурної основи, яка об'єднувала різні національності та соціальні групи. Католицька церква відігравала важливу роль у збереженні та розповсюдженні знань у середньовічній Європі. Монастирські школи, університети та інші церковні установи були центрами освіти та навчання, де зберігалися та передавалися знання античності та ісламського світу, а також розвивалися нові наукові та філософські ідеї. [5, с.60-80]

Католицька церква відігравала ключову роль у поширенні християнства та культури середньовіччя. Місіонерська діяльність церкви сприяла християнізації поганських народів та заснуванню нових християнських центрів у різних країнах Європи, що сприяло розширенню впливу католицької церкви та формуванню єдиної християнської культурної спільноти.

Церква підтримувала розвиток мистецтва та літератури, які відігравали важливу роль у культурному та духовному житті середньовічного суспільства. Величезна кількість церковних текстів, мистецьких творів та літературних творів була створена під впливом католицької церкви або за її підтримки, що збагатило культурний ландшафт середньовіччя. Ці аспекти свідчать про широкий вплив католицької церкви на соціальну структуру та культурний розвиток середньовічної Європи. Церква відігравала центральну роль у формуванні ідентичності, цінностей та культурного образу того часу.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження стало очевидним, що роль католицької церкви у формуванні середньовічної держави в Європі була надзвичайно важливою та впливовою. Церква виступала не лише духовним, але й політичним центром, що визначало не тільки релігійні, а й соціальні та політичні аспекти життя суспільства.

У середньовіччі, католицька церква взаємодіяла з державною владою, надавала легітимацію правителям та формувала правову систему. Її вплив розповсюджувався на всі аспекти життя — від законодавства до освіти та мистецтва. Католицька церква не лише забезпечувала моральну підтримку влади, але й була важливим культурним та освітнім центром.

Крім того, дослідження ролі католицької церкви у формуванні середньовічної держави відкриває нові можливості для розуміння сучасних відносин між релігією та державою. Розуміння минулих процесів може допомогти нам краще оцінити сучасні виклики та знайти шляхи їх вирішення.

Церква забезпечувала стабільність та єдність, хоча іноді конфлікти між церковною та світською владою були не уникненні. Католицька церква виступала як важливий орган у формуванні і утриманні державності в той період. Її вплив на правління, законодавство та моральне спрямування суспільства був величезним. Вона забезпечувала легітимність влади, здійснювала контроль над управлінням та забезпечувала єдність серед народів.

Крім того, католицька церква відіграла ключову роль у збереженні та передачі знань, культури та мистецтва в Європі протягом середньовіччя. Монастирі та університети, що контролювалися церквою, стали центрами освіти та розвитку інтелектуального потенціалу. Релігійні установи відігравали ключову роль у підтримці та сприянні розвитку мистецтва, а також збереженні культурних надбань минулих епох.

Отже, католицька церква відіграла та продовжує відігравати значущу роль у становленні та розвитку європейських держав, впливаючи на їхню культуру, політику та суспільство як у минулому, так і в сучасності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Chadwick, O. (1990). *The Popes and European Revolution*. 656с.
2. Ullmann, W. (2003). *The Growth of Papal Government in the Middle Ages: A Study in the Ideological Relation of Clerical to Lay Power*.524с.
3. Oakley, F. (2004). *The Western Church in the Later Middle Ages*.358с.
4. Duffy, E. (2006). *Saints and Sinners: A History of the Popes*.496с.

5. Southern, R.W. (1990). *Western Society and the Church in the Middle Ages*.376с.
6. Tierney, Brian. "The Crisis of Church and State, 1050-1300." University of Toronto Press, 1988.
7. Knowles, David. "The Monastic Order in England: A History of its Development from the Times of St. Dunstan to the Fourth Lateran Council, 940-1216." Cambridge University Press, 1962.
8. Barraclough, Geoffrey. "The Medieval Papacy." Thames & Hudson, 1968.
9. Morris, Colin. "The Papal Monarchy: The Western Church from 1050 to 1250." Clarendon Press, 1989.
10. Tanner, Norman P. "The Church in Medieval England." Cambridge University Press, 1991.
11. Hamilton, Bernard. "Religion in the Medieval West." Edward Arnold, 1986.
12. Oakley, Francis. "The Western Church in the Later Middle Ages." Cornell University Press, 1979.
13. Partner, Peter. "The Lands of St. Peter: The Papal State in the Middle Ages and the Early Renaissance." University of California Press, 1972.
14. Даля, Я. (2005). *Історія середньовіччя: Вступ до суспільно-економічної історії Європи IX-XV ст.*473с.
15. Головащук, Л. (2010). *Середньовіччя: Європа IX–XV ст.*224с.
16. Кучер, М. (2003). *Церква та держава в історії Європи.*95с.
17. Павленко, І. (2007). *Культурна роль церкви в середньовіччі.*390с.
18. Балух В.О., Коцур В.П. *Історія середніх віків. Т.1. Чернівці, 2010.*574с.
19. Балух В. О., Коцур В. П. *Історія середніх віків. У 2-х т. – Т. 2. Високе і пізнє Середньовіччя: курс лекцій. Чернівці.2010.*660с.
20. *Історія середніх віків. Практикум. Частина I : Навч. посіб. / В. В. Гордієнко, Г. М. Гордієнко, І. І. Кривошея, О. О. Салата. Умань, 2014.*545с.
21. Крижановська О. О., Крижановський О. П. *Історія Середніх віків. Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя: Курс лекцій: Навч. посібник. К.: Либідь, 2004.*364с.

- 22.Блок М. Феодальне суспільство / Пер. з фр. – К., 2001.528с.
- 23.Боднарюк Б. М. Сутність та соціальна база формування орденських чернечих корпорацій Європи у VII-XIII сторіччях. Київ.1995.397с.
- 24.Кенігсбергер Г. Середньовічна Європа: 400 – 1500 рр.384с.
- 25.Лінч Дж. Середньовічна церква: Коротка історія. Київ, 1994.492с.

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Я, Гаврилюк Тетяна Сергіївна,
учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національного, расового, статевого чи іншої належності;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не піддроблювати документи;

– не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

– не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

15.09.2020
(дата)

Г.Т.
(підпис)

Тетяна Гаврилюк
(ім'я, прізвище)